

luonnos 9.2.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi puolustusvoimista annetun lain Puolustusvoimien virassa 31.12.2007 palvelleen eroamisikää koskeva siirtymäsäännös. Tällä varmistettaisiin, että eroamisikää koskevaa sääntelyä sovelletaan yhdenvertaisesti Puolustusvoimien eri henkilöstöryhmiin vuonna 2018 voimaan tulleessa eroamisikien muutoksessa sekä julkisten alojen eläkeuudistuksessa tarkoitetulla tavalla.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu ja lausuntopalaute	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
4.2 Vaikutukset	7
5 Voimaantulo	7
LAKIEHDOTUS	8
Laki puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin kumoamisesta.....	8

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Puolustusvoimien sotilasvirkojen sekä eräiden siviilivirkamiesryhmien eroamisistä ja oikeudesta jatkaa palvelua eroamisien jälkeen säädetään puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 47 §:ssä. Säännöstä muutettiin vuoden 2018 alusta lukien siten, että kaikkien säännöksessä mainittujen henkilöstöryhmien eroamisikiä nostettiin julkisten alojen eläkelain (81/2016) mukaisen alimman vanhuuseläkeiän nousua vastaavalla tavalla (Laki puolustusvoimista annetun lain 47§:n muuttamisesta, 573/2017). Julkisten alojen eläkelain voimaan tullessa muun muassa Puolustusvoimiin palvelussuhteessa olevien eläkkeelle siirtymistä myöhennettiin vuodesta 2018 lukien kolmella kuukaudella vuotta kohden siten, että vuonna 2025 saavutetaan kahden vuoden myöhennys eläkkeelle siirtymiseen. Julkisten alojen eläkeuudistuksen keskeisenä tavoitteena oli, että muutos kohdistuu yhdenvertaisesti kaikkiin henkilöstöryhmiin (HE 30/2017 vp, s.3).

Uudistuksen yhteydessä puolustusvoimista annetun lain 50 §:n voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiä ei muutettu. Lain 50 §:n 4 momentin siirtymäsäännöksen mukaan Puolustusvoimien virassa 31.12.2007 palvelleen eroamisikään sovelletaan puolustusvoimista annetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Julkisoikeudellisen eläkelaitos Keva on 24.10.2023 tehnyt puolustusministeriölle esityksen puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin kumoamisesta. Kevan tehtävänä on hoitaa julkisten alojen eläkelain mukaisen valtion henkilöstön eläketurvan toimeenpanoa (Laki Kevasta, 66/2016). Kevan näkemyksen mukaan 50 §:n 4 momentti ”tekee tyhjäksi puolustusvoimista annetun lain 47 §:ssä säädetyn eroamisikien korotuksen, siltä osin kuin korotuksen on ollut tarkoitus koskea myös niitä, jotka ovat palvelleet Puolustusvoimien virassa 31.12.2007”.

Keva on esityksessään todennut, että Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta (TELK) on antanut päätöksen (TELK/2972/2020 antopäivä 10.3.2021), jossa TELK on soveltanut muutoksenhakijan eroamisikään puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momenttia ja katsonut, että eroamisikä määräytyy ennen puolustusvoimista annetun lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten perusteella. TELK on eläkelaitoksista riippumaton ensimmäinen muutoksenhakuaste työeläkeasioissa.

1.2 Valmistelu ja lausuntopalaute

Esitys on valmisteltu puolustusministeriössä yhteistyössä Pääesikunnan ja Kevan kanssa. Puolustusvoimien henkilöstöjärjestöjä on kuultu lakiehdotuksesta puolustushallinnon yhteistoimintaelimessä x.x.2024.

Hallituksen esitysluonnos julkaistiin ja lähetettiin lausuntokierrokselle ...2024. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta: tasavallan presidentin kanslia, sisäministeriö, oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Keva, Pääesikunta, Aliupseeriliitto ry, Päällystöliitto ry, Upseeriliitto ry, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Ammattiliitto Pro ry, Maanpuolustuksen henkilökuntaliitto MPH ry, Maanpuolustuksen insinöörit ry, Siviilijohtajien, erikoisupseerien ja asiantuntijoiden liitto SEAL ry, Maanpuolustuksen diplomi-insinöörit ry ja Suomen Konepäällystöliitto SKL ry.

Lausuntoja annettiin Lausunnon antoivat...Saapuneet lausunnot ja muut hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella PLM . Esitys on jatkovalmisteltu puolustusministeriössä annettujen lausuntojen pohjalta.

2 Nykytila ja sen arviointi

Eroamisikä ja oikeus jatkaa palvelua eroamisiän jälkeen

Puolustusvoimissa on palkattua henkilöstöä noin 13 000. Puolustusvoimista annetun lain 47 §:ssä säädetään Puolustusvoimien sotilas- ja eräiden siviilivirassa olevien virkamiesten eroamisikästä ja oikeudesta jatkaa palvelua eroamisiän jälkeen. Puolustusvoimissa on myös siviilivirassa olevia virkamiehiä, joiden eroamisikästä säädetään valtion virkamieslaissa (750/1994).

Puolustusvoimista annetun lain 47 §:ää muutettiin vuonna 2017 (573/2017). Muutos tuli voimaan 1.1.2018. Säännökseen tehtiin julkisten alojen eläkelaista johtuvat ja henkilöstöryhmien yhdenvertaisen kohtelun edellyttämät eroamisikämuutokset.

Mainitun pykälän 1 momentissa säädetään eroamisikästä Puolustusvoimien sotilasvirassa. Momentin 1 kohdan mukaan Puolustusvoimain komentajan eroamisikä on syntymävuoden mukaan porrastetusti 63 - 65 vuotta.

Momentin 2 kohdassa pääesikunnan päällikön, kenraalin, amiraalin, Puolustusvoimien pääinsinöörin, Puolustusvoimien ylilääkärin, everstin ja kommodorin, kenttäpiispan, sotilasyli-insinöörin, sotilasylilääkärin sekä sotilasprofessorin ja apulaissotilasprofessorin eroamisikäksi säädetään syntymävuoden mukaan porrastettuna 60 - 62 vuotta.

Pykälän momentin 3 kohdassa säädetään muun kuin 1 tai 2 kohdassa mainitun upseerin eroamisikästä. Eroamisikä on mainitussa kohdassa tarkoitettussa virassa vuonna 1962 tai sitä ennen syntyneellä 55 vuotta. Vuonna 1963 tai sen jälkeen syntyneillä vuoteen 1972 saakka eroamisikää nostetaan kolmella kuukaudella ikäluokkaa kohden, kunnes vuonna 2025 saavutetaan kahden vuoden myöhennys eläkkeelle siirtymiseen. Vuosina 1970 - 1972 syntyneillä eroamisikä on 57 vuotta.

Lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä syntymävuoden mukaan porrastettu eroamisikä on kuitenkin 45 - 47 tai 50 - 52 vuotta henkilön koulutus ja kokemus huomioon ottaen.

Pykälän 1 momentin 4 - 6 kohdissa säädetään vanhojen siirtymäsäännösten mukaisista eroamisikästä eräissä Puolustusvoimien sotilasviroissa.

Pykälän 1 momentin 4 kohta koskee 31.12.1996 Puolustusvoimien palveluksessa ollutta henkilöä, joka on nimitetty tai nimitetään erikoisupseerin tai sotilaspapin virkaan, 1 momentin 5 kohta aliupseerin virassa palvelevaa miespuolista virkamiestä, jolla oli vuoden 1994 loppuun mennessä värvätyn virassa eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa, ja 1 momentin 6 kohta aliupseerin virassa palvelevaa naispuolista virkamiestä, joka oli palvellut värvättynä 31.12.1994.

Pykälän 2 momentin 1 - 4 kohdissa säädetään vanhojen siirtymäsäännösten mukaisista eroamisikästä eräissä Puolustusvoimien siviiliviroissa. Niitä koskee sama sääntely kuin edellä 1 momentin 4-6 kohtien sotilasvirkoja.

Pykälän 2 momentin sääntely koskee seuraavia virkamiehiä:

1) Puolustusvoimien siviilivirassa palvelevaa miespuolista virkamiestä, jonka virka on muutettu erikoisupseerin virasta siviiliviraksi ja jolla oli vuoden 1996 loppuun mennessä erikoisupseerin virassa eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa;

2) Puolustusvoimien siviilivirassa palvelevaa miespuolista virkamiestä, jonka virka on muutettu värvätyn virasta siviiliviraksi ja jolla oli vuoden 1994 loppuun mennessä värvätyn virassa eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa;

3) Puolustusvoimien siviilivirassa palvelevaa naispuolista virkamiestä, jonka virka on muutettu värvätyn virasta siviiliviraksi, ja jolla oli vuoden 1994 loppuun mennessä värvätyn virassa eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa; sekä

4) muussa kuin sotilasvirassa palvelevaa virkamiestä, joka on ollut puolustushallinnon palveluksessa 31.12.1992 ja 31.12.1994 sellaisessa Puolustusvoimien siviilivirassa, jossa oli yleistä eroamisikää alempi eroamisikä, ja jolla virkamiehellä oli vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa.

Pykälän 3 momentissa säädetään edellä 1 momentin 4-6 kohdassa ja 2 momentissa säädetyn eroamisiän nostamisesta vastaamaan julkisten alojen eläkelain muutosta. Sääntely on tarpeen, jotta eläkeuudistus koskisi yhdenmukaisesti kaikkia valtion palveluksessa olevia henkilöstöryhmiä. Eroamisikää nostetaan vuosittain vuoden 2018 alusta lukien siten, että jos 1 momentin 4-6 kohdissa ja 2 momentissa säädetty eroamisikä täyttyy vuonna:

- 1) 2018, eroamisikä nousee kolmella kuukaudella;
- 2) 2019, eroamisikä nousee kuudella kuukaudella;
- 3) 2020, eroamisikä nousee yhdeksällä kuukaudella;
- 4) 2021, eroamisikä nousee vuodella;
- 5) 2022, eroamisikä nousee vuodella ja kolmella kuukaudella;
- 6) 2023, eroamisikä nousee vuodella ja kuudella kuukaudella;
- 7) 2024, eroamisikä nousee vuodella ja yhdeksällä kuukaudella;
- 8) 2025 tai sen jälkeen, eroamisikä nousee kahdella vuodella.

Pykälän 4 momentissa säädetään oikeudesta jatkaa palveluaan samassa siviilivirassa eroamisiän jälkeen määrääjän. Pääesikunta voi painavasta syystä ja virkamiehen suostumuksella myöntää vanhojen siirtymäsäännösten piiriin kuuluville vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneille siviilivirkamiehille oikeuden jatkaa palveluaan enintään 68-vuotiaaksi. Vuosina 1958 - 1961 syntynyt virkamies voidaan oikeuttaa jatkamaan palveluaan 69-vuotiaaksi saakka, ja myöhemmin syntynyt virkamies siihen saakka, kun hän täyttää 70 vuotta, sekä sotilasprofessorin sotilasvirassa oleva virkamies enintään siihen saakka, kun hän täyttää 65 vuotta, ja 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu aliupseeri sen kuukauden päättymiseen saakka, jonka aikana hän saavuttaa 55 vuoden eroamisiän.

Pykälän 5 momentin mukaan päätös virkamiehen oikeuttamisesta jatkamaan virassa on tehtävä ennen kuin virkamies on saavuttanut eroamisiän. Virkasuhde päättyy ilman irtisanomista, kun 4 momentissa tarkoitettu määräaika on kulunut loppuun.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Puolustusvoimista annettu laki on tullut voimaan 1.1.2008. Lain 50 §:n 4 momenttiin sisällytettiin siirtymäsäännös, jonka mukaan Puolustusvoimien sotilasvirassa 31.12.2007 palvelleen eroamisikään sovelletaan puolustusvoimista annetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Siirtymäsäännöstä muutettiin vuonna 2008 siten, että siinä tarkoitettua eroamisikää koskevaa sääntelyä sovelletaan sotilasvirkojen lisäksi myös muihin Puolustusvoimien virkoihin (678/2008).

Eroamisiasta säädettiin puolustusvoimista annetun lain voimaan tullessa kumoutuneen puolustusvoimista annetun asetuksen (667/1992) 56 §:ssä. Poikkeuksia asetuksen 56 §:ssä säädetyistä ikärajoista oli puolustusvoimista annetun asetuksen muuttamisesta annettujen asetusten (1032/1994, 1224/1995 ja 1303/1996) voimaantulosäännöksissä.

Vuonna 2018 voimaan tulleen eroamisikien muutoksen sekä julkisten alojen eläkeuudistuksen yhteydessä puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin siirtymäsäännöstä ei kumottu eikä muutettu.

Soveltamiskäytäntö vuodesta 2018

Puolustusvoimat on soveltanut puolustusvoimista annetun lain 47 §:n mukaisia eroamisikiä kaikkiin säännöksessä tarkoitettuihin Puolustusvoimien sotilas- ja siviilivirkoihin.

Keva on soveltanut voimassa olevaa puolustusvoimista annetun lain 47 §:ää vuoden 2018 alusta sen tarkoituksen mukaisesti niin, että puolustusvoimista annetun lain 47 §:n sääntelyn on katsottu koskevan kaikkia säännöksessä tarkoitettuja Puolustusvoimien sotilas- ja siviilivirkoja. Keva on myös informoinut ja ohjeistanut Puolustusvoimien henkilöstöä näin.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta on antanut ratkaisun (TELK/2972/2020 antopäivä 10.3.2021), jossa eroamisikään ei ole sovellettu puolustusvoimista annetun lain 47 §:n sääntelyä. Koska muutoksenhakijan virkasuhde on ollut voimassa 31.12.2007, TELK on soveltanut eroamisikään puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin mukaisesti ennen Puolustusvoimista annetun lain voimaantuloa voimassa ollutta sääntelyä. Tämän päätöksen johdosta Keva on eräissä tapauksissa myöntänyt eläkkeen puolustusvoimista annetun lain 47 pykälässä tarkoitettua alemmassa eroamisiässä.

Nykytilan arviointi

Puolustusvoimien eroamisikiä koskeva 47 §:n sääntely on tarkoitettu kattavaksi ja koskemaan kaikkia säännöksessä tarkoitettuja Puolustusvoimien sotilas- ja siviilivirassa olevia henkilöitä. Puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentissa oleva sääntely, jota ei kumottu vuonna 2018 nykyisen 47 §:n tullessa voimaan, jättäisi eroamisikien korotuksen ulkopuolelle ne, jotka ovat palvelleet Puolustusvoimien virassa 31.12.2007.

Puolustusvoimien arvion mukaan henkilöitä, jotka ovat olleet palveluksessa Puolustusvoimien virassa 31.12.2007 ja jotka kuuluvat puolustusvoimista annetun lain 47 §:n soveltamisalaan, on Puolustusvoimien palveluksessa noin 3 800. Puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin soveltaminen johtaa siihen, että näiden henkilöiden eroamisikiä ei korotettaisi 47 §:ssä säädetyin mukaisesti. Eroamisikien korotus ei koskisi siten merkittävää osaa Puolustusvoimien henkilöstöstä, mikä ei ole ollut vuoden 2018 uudistuksen tarkoitus.

Puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin soveltaminen luo myös tilanteen, jossa eroamisikä on mahdollista tulkita alhaisemmaksi kuin julkisten alojen eläkelain 102 §:n mukainen alin vanhuuseläkeikä. Puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin soveltaminen johtaisi siis siihen, että merkittävällä osalla henkilöstöä eroamisikä täytyisi ennen julkisten alojen eläkelain mukaista eläkeikää, ja henkilöllä ei olisi oikeutta eläkkeeseen hänen virkasuhteensa päättyessä eroamisiässä. Näistä syistä sääntelyä olisi välttämätöntä selkeyttää.

3 Tavoitteet

Ehdotuksen tavoitteena on selkeyttää Puolustusvoimien virkasuhteessa olevien henkilöiden eroamisikää koskevaa sääntelyä siten, ettei jää epäselvyyttä eroamisiän noston kohdistumista kaikkiin Puolustusvoimien henkilöstöryhmiin yhdenvertaisesti. Tavoitteena on varmistaa myös se, että kenenkään Puolustusvoimien virkamiehen palvelussuhde ei pääty ilman oikeutta vanhuuseläkkeeseen.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin siirtymäsäännös kumottaisiin virheellisenä, koska puolustusvoimista annetun lain 47 §:ssä säädetään kaikista sotilas- ja eräiden siviilivirassa olevien henkilöiden eroamisiästä.

4.2 Vaikutukset

Ehdotettu muutos selkeyttäisi oikeustilaa ja varmistaisi viranomaisten yhtenäisen tulkintakäytännön puolustusvoimista annetun lain eroamisikää koskevan sääntelyn soveltamisessa. Muutoksella varmistettaisiin myös eläke- ja eroamisikäuudistuksen yhdenvertainen toteutuminen.

5 Voimaantulo

Vakiintuneen käytännön mukaan eläkejärjestelmään tehtävien muutosten voimaantulolle varataan riittävästi aikaa, jotta henkilöt voivat varautua niihin. Ehdotuksessa ei kuitenkaan ole kyse varsinaisesta eläkejärjestelmän tai -sääntelyn muuttamisesta, minkä vuoksi pitkää siirtymäaikaa ei pidetä tarpeellisena. Näin ollen laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 50 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 678/2008.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä x.x.2023

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

Puolustusministeri Etunimi Sukunimi